

Jaanikese oru motoajalugu aastatel 1960 – 2007

15.04.2008

See oli eelmise sajandi kuuekümnendate aastate algul, kui maaspordiühing „Jõud“ arendas maarajoonides mootorisporti. Krossisõidu populariseerimiseks otsustati 1960. aastal üks „Jõu“ meistrivõistluste etapp korraldada 14. ja 15. mail Valgas. „Jõu“ kesknõukogu töötajad ja mototreener Ivar Tarro tulid Valka võistluspaika valima. Kohalikud motoaktivistid pakkusid välja väga mitmesuguseid paiku. Jaanikese oru pakkus välja Valga tookordne kauaaegne spordijuht Johannes Otender. Pärast tuliseid vaidlusi langetati otsus Jaanikese kasuks. Üle kuue tuhande pealtvaataja oli tulnud esimest motokrossi Jaanikese orus jälgima. Juba esimene ametlik võistlus tegi võistluspaiga kuulsaks.

Kuuekümnendatel aastatel peeti palju erinevaid krossivõistlusi, mõnel aastal isegi kuni neli võistlust. Erinevatel motokrossidel osales lisaks Eesti krossisõitjatele sageli ka külalisvõistlejaid Lätist. Pealtvaatajate poolt olid alati oodatud selle kümnendi vabariigi kuulsamate krossisõitjate Valdek Grossi ja Sulev Saare osalemine. 1961. aastal Jaanikese orus peetud VSÜ „Kalevi“ karikavõistlustel oli klassis 500 cm³ ülekaalukas võitja Endel Kiisa.

Spordiühingul „Jõud“ Valgas motoklubi ei olnud. Küll aga tegutses kuuekümnendate aastate algusest ALMAVÜ Valga auto-motoklubi ja oli kaasosaline motoelu korraldamisel. Klubi ülem oli siis A. Kaiv. Lahutamatu „Jõu“ motokrossidest Valgas oli Jüri Miller Eesti Raadiost. Mootorisporti tulihingelise entusiasti ja propageerijana oli tema kõigi Jaanikese motokrosside kommentaator kohapeal ja kajastaja meedias kuuekümnendatel aastatel.

1968. aastal asus Valga motoelu kohapeale korraldama Harles Ravalepik ALMAVÜ kohaliku rajoonikomitee ja hiljem ka tehnika- ja spordiklubi ülemana. Olles ise harrastanud krossisõitu ja olnud kuuekümnendate aastate alguses VS „Jõud“ Võru Motoklubi esimees, siis kogemustest ja entusiasmist puudust ei olnud.

Harles Ravalepiku initsiatiivil ja eestvõtmisel sai Jaanikese võistluspaik täiesti uue väljanägemise. Rekonstrueeriti võistlusrada ja stardiväljak, rajati vajalik infrastruktuur, alustati spordihoone ehitamisega. Jaanikese kompleksi oli tulevikus plaanis rajada ka korralik sõerada, mille tarvis oli isegi maa-ala välja valitud.

Juba 1968. aastal suudeti võistluspaik viia sellisesse seisukorda, et Jaanikese 3,1 km pikkusel rajal sai läbi viia Nõukogude Liidu meistrivõistlused motokrossis külgvankritele masinaklassides 350cm³ ja 750cm³. Ligi 20 000 pealtvaatajat kogunes Jaanikese oru nõlvadele seda võistlust jälgima. Nüia motoklubi sõitjad E. Untera ja V. Viira saavutasid 350 cm³ masinate klassis mitmekordse Nõukogude Liidu meisterpaari A. Rautenfeldi – A. Portjagini järel teise koha ja hõbemedalid. Türi sportlased R. Saadlo ja V. Kitsing saavutasid 750cm³ masinate klassis kolmanda koha ja pronksmedalid.

Järgmisel, s.o. 1969. aastal peeti Jaanikesel taas külgvankrite Nõukogude Liidu meistrivõistluste etapp. Huvi selle võistluse vastu nii osavõtjate kui pealtvaatajate poolelt oli väga suur. Kaasa tegid Nõukogude Liidu tugevaim külgvankripaar 350cm³ masinatele - teeneline meistersportlane Anatoli Rautenfeld ja meistersportlane Aleksander Portjagin Moskva ASK-st, samuti Irbiti „Trudi“ kuulsad esindajad meistersportlased Anatoli Sibirtsev ja Jevgeni Koroljov, kes eelmisel aastal võitsid Jaanikesel klassis 750 cm³. Sellel võistlusel püstitati ka pealtvaatajate rekord, milleks on nimetatud 29 000, kuid ametlik statistika selle kohta puudub.

Seitsmekümnendate aastate alguses oli Eestis motokrossivaimustus suur ja Jaanikese org

endiselt väga populaarne võitluste paik. Jätkusid vahelduvalt vabariigi ja Nõukogude Liidu meistrivõistluste etapid erinevates masinaklassides.

1971. aastal toimusid esmakordselt Nõukogude Liidu meistrivõistlused klassides 250cm³ ja 500cm³. Klassis 250cm³ saavutas viljandlane T. Päeva kuuenda koha. Temast eespool olid põhiliselt vaid MM-võistluste kogemustega mehed. Klassis 500 cm³ saavutas harjulane R. Krestinov kuuenda koha ja kundalane J. Kullasepp oli seitsmes. Veel aastatel 1973 ja 1974 toimusid Nõukogude Liidu meistrivõistluste etapid masinaklassides 250cm³ ja 500 cm³. Nendel osalesid senised ja hilisemad maailmameistrid klassis 250 cm³ Viktor Arbekov Moskvast, Gennadi Moisejev Leningradist ja mitmekordne MM-ide medalivõitja Vladimir Kavinov Ukrainast. Sõidud nendes klassides meelitasid kohale jälle väga suure hulga pealtvaatajaid nii Eestist kui Lätist.

Nende suurte võistlust varjus toimusid ka kohaliku tähtsusega võistlused. Lisaks motokrossidele peeti 1972. aastal Eesti meistrivõistlused mitmepäevasõidus stardi, finiši ja krossiga Jaanikese orus. Aastal 1975 peeti Nõukogude Liidu meistrivõistlused külgvankritele masinaklassis 750 cm³ ning aastal 1977 klassides 650 cm³ ja 1000 cm³. 1978. aastal asus Valga ALMAVÜ ja Jaanikese motoelu juht Harles Ravalepik tööle „Automi“ Valga Rajoonikomitee esimehe ametikohale ja tema asemel sai ALMAVÜ rajoonikomitee, tehnika- ja spordiklubi esimeheks Vilja Raidmäe.

1979. aastal toimus taas Nõukogude Liidu meistrivõistluste etapp külgvankritele klassides 650 cm³ ja 1000 cm³. Eestlastest osalesid 650 cm³ klassis eelmise aasta Nõukogude Liidu meistrid, kuulus Saku „Jõu“ ekipaaž Juhan Uustalu ja Mati Oras, kes lõpetasid Valga etapiga liidu meistrivõistlused kokkuvõttes kolmanda kohaga ja said pronksmedalid.

Kaheksakümnendate aastate esimesel poolel motoelu Valgas ja Jaanikesel soikus, viidi läbi ainult mõned üksikud võistlused. Kaheksakümnendate aastate lõpus läks Jaanikese kompleks ALMAVÜ haldamiselt üle Valga Autobaasile. Soiku jäänud kompleksile andis uue hoo Valga Autobaas ja selle võidusõiduentusiastist direktor Tiit Vähi. Tehti põhjalik maaparandus, ehitati rada täiesti ringi, rekonstrueeriti kogu infrastruktuur.

Üheksakümnendate algaastatel korraldas Valga Autobaas Jaanikesel hulganisti nii moto kui autokrosse.

1994. aastaks olid Jaanikese kompleksi omandisuhted muutunud keeruliseks ja keskuse edasise saatuse selgeks vaidlemiseks kulus ligemalt kaks aastat. Alates 1996. aastast said Jaanikese kompleksi haldajateks Rein ja Ainar Haavistu. 1996. aastal loodud Jaanikese Motoklubi alustas uuesti moto- ja autokrosside korraldamisega. Uudse alana hakati tegelema ka staadionikrosside korraldamisega.

Paralleelselt keskuse korrastamisega ja ümberehitamisega vastavaks rahvusvahelistele nõuetele saadi juba 1997. aastal rajale FIM-i litsents. 1998. aastal toimus Jaanikesel Euroopa meistrivõistluste B-tsooni motokrossi etapp 125 cm³ masinaklassis ja 1999. aastal külgvankrite MM-võistluste etapp. Samal aastal toimusid ka Balti riikide meistrivõistlused autokrossis, mis on jäänud läbi aegade kõige suuremaks autospordiürituseks Jaanikesel nii osavõtjate kui pealtvaatajate arvu poolest.

Aastal 2000 toimus Jaanikesel Euroopa meistrivõistluste B-tsooni etapp klassis 125 cm³ ja MM-võistluste etapp külgvankritele. 2001. aastal toimunud Jaanikese MM-etapil külgvankritele tulid mõlemas sõidus kolmandale kohale A.Kaurit ja A.Laksberg.

MM-võistluste etapid külgvankritele peeti veel aastatel 2002, 2003 ja 2004. Need sõidud

tõid Jaanikese raja äärde alati rohkearvulise publiku Lätist, kes elasid kaasa enda kuulsale korvipaarile K.Sergisele ja A.Rasmanisele.

Neil aastatel toimusid lisaks MM-etappidele ka vabariiklikud võistlused nii moto- kui autokrossis. 2004. aasta lõpuks vaibus tegevus seoses omanike ja haldajate vahetumisega taas. 2005 aasta oli üleminekuaeg ja juba 2006 aastast on Jaanikese keskus jälle olnud Eesti meistrivõistluste läbiviimise kohaks. Aastal 2007 toimus Jaanikesel Tridens Eesti meistrivõistluste teine etapp motokrossis. Kohal olid Eesti parimad sõitjad eesotsas Tanel Leokiga. See ladus ja ilus võistlus oli jälle tõestuseks Jaanikese motokeskuse jätkusuutlikusele.

Selline kirev ja sündmusterohke on läbi aegade olnud Jaanikese oru motosporti ajalugu kuni tänase päevani.

Arved Priuhka
ülevaate koostaja